

PEDAGOGŲ KARJEROS MODELIS: atranka, rengimas, profesinis augimas

Modelis parengtas aukštųjų mokyklų (Vilniaus universiteto, Lietuvos Edukologijos universiteto, Kauno technologijos universiteto, Mykolo Romerio universiteto, Šiaulių universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto, Vilniaus dailės akademijos, Vilniaus kolegijos, Marijampolės kolegijos) atstovų darbo grupės siūlymų pagrindu. Jame pateikiamos esminės ikimokyklinio ugdymo pedagogų (auklėtojų), priešmokyklinio ugdymo pedagogų, bendrojo ugdymo mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (socialinių pedagogų, surdopedagogų, tiflopedagogų, logopedų, specialiųjų pedagogų) (toliau visi kartu – pedagogai), atrankos į pedagogines studijas, rengimo ir karjeros nuostatos.

1. Planavimas ir užsakymas

1.1. Siekiant objektyviai įvertinti ir numatyti pedagoginių darbuotojų poreikį apibrėžtam laikotarpiui turėtų būti vykdomi prognostiniai pedagogų rengimo poreikio tyrimai. Tai leistų pagrįstai formuoti pedagogų rengimo užsakymą, planuoti finansavimą, užtikrinti rengimo ir ateities poreikio pusiausvyrą.

1.2. Siekiant vertinti, kaip esamas pedagogų studijų programų turinys ir reikalavimai atitinka bendrojo ugdymo turinio tendencijas ir pokyčius, kaip dirbančių pedagogų kompetencijos atitinka naujus ugdymo turinio sampratą ir reikalavimus, turėtų būti vykdomi ugdymo turinio kaitos, dalyko didaktikos ir pedagogų (absolventų ir dirbančiųjų) turimų kompetencijų tyrimai. Taip pat reikalingi nuolatiniai tyrimai apie pedagogus rengiančias studijų programas, siekiant moksliskai pagrįsti jų tobulinimą ir veiksmingumo didinimą.

2. Pedagogo karjera. Kontinuumas

Pedagogo rengimas yra suprantamas kaip tolydus tęstinis procesas, apimantis pirminį pedagogų rengimą pedagogo kvalifikacijai įgyti, praktinę pedagoginę veiklą, kuri pradedama pedagogine stažuote ir tęsiama visą aktyvios pedagoginės veiklos laikotarpį, tobulinant kompetencijas ir plėtojant kvalifikaciją, švietimo įstaigoje.

3. Atranka į pedagogines studijas

3.1. Siekiant užtikrinti, kad į lygiagrečiuoju būdu vykdomas pedagoginių studijų programas patektų gabūs ir motyvuoti pedagoginiam darbui asmenys, siūloma vykdyti kompleksinę kandidatų atranką, vertinant mokymosi pasiekimus (konkursinis balas), motyvaciją, asmenines savybes ir vertybines nuostatas. Taip pat siūloma nustatyti ne žemesnę kaip 6 atrankos (konkursinio balo) kartelę. Svarstyтина, ar motyvacijos vertinimas turėtų suteikti papildomų balų stojančiajam, ar būti tik papildomas atrankos instrumentas tinkamiems kandidatams atrinkti, bet nesuteikiantis konkursinių balų. Studijų pedagoginės praktikos metu turėtų būti pakartotinai vertinamas asmens tinkamumas profesijai. Šis vertinimas turėtų būti taikomas visiems studentams, siekiantiems įgyti pedagogo kvalifikaciją lygiagrečiųjų, gretutinių, profesinių studijų ir alternatyviais būdais.

3.3. Studijų metu išryškėjus, kad pedagogo profesija pasirinkta ne pagal pašaukimą, turi būti sudarytos lanksčios sąlygos pereiti į kitas studijas tame pačiame universitete.

4. Pedagogų rengimas. Pedagoginės studijos

4.1. Siūloma užtikrinti pedagogų rengimo būdų įvairovę. Pedagogai rengiami lygiagrečiųjų ir gretutinių studijų būdu. Pedagogo kvalifikaciją taip pat galima įgyti baigus profesines studijas ir alternatyviais būdais (pvz. „Renkuosi mokytis“ programa) partnerystėje su aukštosiomis mokyklomis.

4.1.1. Lygiagrečiųjų studijų būdu (kai dalyko ar pedagoginės specializacijos ir pedagogikos yra mokomasi integruotai visą studijų laikotarpį) rengiami ikimokyklinio, pradinio ugdymo, pagalbos mokiniui specialistai (išskyrus psichologus), bendrojo ugdymo dalykų mokytojai.

4.1.2. Gretutinių studijų būdu pedagogo kvalifikaciją gali įgyti asmuo, studijų metu apsisprendęs tapti pedagogu.

4.1.3. Pedagoginių profesinių studijų programa leidžia įgyti pedagogo kvalifikaciją asmenims su aukštuoju išsilavinimu jau dirbantiems arba siekiantiems įsidarbinti švietimo įstaigoje.

4.1.4. Alternatyviuoju būdu pedagogo kvalifikaciją ir teisę dirbti mokykloje gali įgyti dalyko specialistai (įgiję dalyko bakalauro ar magistro kvalifikacinį laipsnį), dalyvaujantys įvairiose programose, vykdomose partnerystėje su aukštosiomis mokyklomis (pvz. „Renkuosi mokytis“).

4.2. Pedagogus rengia universitetai ir kolegijos. Privalomas kvalifikacinis reikalavimas pedagogui – profesinio bakalauro arba bakalauro laipsnis. Lygiagrečiųjų studijų būdu bakalauro laipsnis įgyjamas per ketverius metus. Jei pedagogo kvalifikacija įgyjama per gretutines studijas, studijų trukmė taip pat ketveri metai ir tuo atveju, jei dalyko bakalauro studijos numatytos trejiems metams. Siūloma siekti, kad ateityje visi pedagogai įgytų magistro laipsnį, numatant tokį reikalavimą ne ilgiau kaip už 5 metų. Magistro laipsnio reikalavimas taip pat sietinas su pedagogo kompetencijų lygmeniu.

5. Pedagoginė stažuotė

5.1. Bet kuriuo būdu pedagogo kvalifikaciją įgijęs ir dirbti pradantis pedagogas privalo atlikti vienerių metų pedagoginę stažuotę darbo vietoje pirmaisiais savo darbo metais. Jos metu, teikiant mentoriaus ir tutoriaus pagalbą, sudaromos sąlygos pedagogui tobulinti ir plėtoti studijų metu įgytas kompetencijas, sklandžiai integruotis į švietimo įstaigos bendruomenę.

5.2. Stažuotę organizuoja švietimo įstaiga, ją metodiškai koordinuoja pedagogus rengianti aukštoji mokykla. Švietimo įstaigos savininkas koordinuoja stažuočių pavaldžiose įstaigose organizavimą bei mentorių pagalbą. Stažuotė finansuojama iš švietimo įstaigos biudžeto (mokinio / klasės krepšelis) ir studijų lėšų (stažuotės stipendija).

5.3. Atlikęs stažuotės užduotis, pedagogas įgyja aukštesnį mokytojo ar pagalbos mokiniui specialisto kompetencijos lygmenį ir teisę dirbti savarankiškai. Išimtiniais atvejais,

papildomos pagalbos reikalaujančiam mokytojui gali būti skiriama dar vienerių metų stažuotė.

5.4. Siūloma pedagoginės stažuotės metus prilyginti studijoms ir svarstyti galimybę profesinį bakalaurą įgijusiems pedagogams po pedagoginės stažuotės studijuoti magistratūroje, o universitetinį bakalaurą įgijusiems galėtų būti įskaitoma magistratūros studijų dalis.

6. Profesinis augimas

6.1. Kiekvienas pedagogas privalo tobulinti savo profesines kompetencijas ir jas plėtoti. Tai užtikrina galimybę pedagogui ne tik tobulėti profesinėje veikloje, bet ir plėtoti savo karjerą. Aukštesnis kompetencijos lygmuo suteikia pedagogui galimybių atlikti įvairesnius ir sudėtingesnius pedagoginius vaidmenis švietimo įstaigos bendruomenėje, plėtoti ir skleisti savo patirtį regione ar šalyje.

6.2. Siūloma įgyvendinti tokį etatinio apmokėjimo modelį, kuris sukurtų prielaidas, kai augant pedagogo kompetencijoms, jam atliekant sudėtingesnes funkcijas ugdymo įstaigoje, atitinkamai gauti didesnę atlygį.

7. Finansavimas

7. Pedagogų rengimas finansuojamas iš trijų šaltinių:

7.1. studijų finansavimo lėšos: kandidatų atranka į pedagogines studijas, pedagoginės studijos ir dalinai pedagoginė stažuotė,

7.2. mokinio / klasės krepšelio lėšos (kvalifikacijos tobulinimui): profesinis augimas ir dalinai pedagoginė stažuotė,

7.3. ES SF lėšos: profesinis augimas ir alternatyvios pedagogų rengimo formos.

8. Pedagogus rengiančių studijų vykdymas

8.1. Dalykų mokytojų, konkrečių amžiaus grupių mokytojų ar pagalbos mokiniui specialistų rengimas turėtų būti vykdomas tik ten, kur įmanoma suburti reikiamą dėstytojų/mokslininkų branduolį. Ši specialistų komanda turėtų ne vien dėstyti, bet taip pat atlikti tyrimus, susijusius su to dalyko, amžiaus tarpsnio ar pagalbos mokiniui didaktika ir taikomąja veikla. Tokios mokslininkų komandos taip pat reikalingos konsultuoti švietimo institucijas bendrųjų programų kūrimui, švietimo politikos, švietimo vadybos ir pan. klausimais. Ypač aktualu, kad šios mokslinės funkcijos būtų sutelktos ten, kur bus rengiami mokytojai.

8.2. Privalu užtikrinti, kad kiekvienam mokomajam dalykui ar specializacijai bent viename Lietuvos universitete būtų siūlomos ir bakalauro, ir magistro studijos, kad būtų užtikrintas to dalyko ar amžiaus tarpsnio pedagogikos mokslinis pagrindimas bei tęstinumas. Mažiau paklausioms specializacijoms neturėtų būti taikomas studijuojančiųjų skaičiaus slenkstis, jei programa yra vienintelė Lietuvoje.

8.3. Aukštosios mokyklos turėtų tartis su mokomųjų dalykų mokytojų asociacijomis ir kitomis specialistų bendruomenėmis sprendžiant, kuris pedagogo rengimo modelis tinkamiausias konkrečiau dalyko, amžiaus tarpsnio ar specializacijos mokytojo ugdymui.

9. Teisės aktų peržiūra

9.1. Šiuo metu veikia šie pedagogų rengimą, profesinę veiklą reglamentuojantys teisės aktai. Priėmus siūlomas pedagogų rengimo nuostatas, gali tekti šiuos teisės aktus papildyti ar keisti:

9.1.1. Geros mokyklos koncepcija, patvirtinta 2015 m. gruodžio 21 d. ministro įsakymu Nr. V-1308.

9.1.2. Švietimo ir ugdymo kryptių studijų grupės aprašas, patvirtintas 2015 m. gruodžio 10 d. ministro įsakymu Nr. V-1264.

9.1.3. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, patvirtinta 2012 m. gegužės 30 d. ministro įsakymu Nr. V-899.

9.1.4. Mokytojų priėmimo ir atleidimo iš darbo tvarkos aprašas, patvirtintas 2011 m. rugsėjo 15 d. ministro įsakymu Nr. V-1680.

9.1.5. Pedagogų rengimo reglamentas, patvirtintas 2010 m. sausio 8 d. ministro įsakymu Nr. V-54

(nauja redakcija 2012 m. gruodžio 12 d. ministro įsakymas Nr. V-1742).

9.1.6. Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašas, patvirtintas 2014 m. rugpjūčio 29 d. ministro įsakymu Nr. V-774 (patvirtinti pakeitimai 2015 m. rugsėjo 1 d. ministro įsakymas Nr. V-944).

9.1.7. Mokytojo profesijos kompetencijų aprašas, patvirtintas 2007 m. sausio 15 d. ministro įsakymu Nr. ISAK-54.

9.1.8. Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai, patvirtinti 2008 m. lapkričio 24 d. ministro įsakymu Nr. ISAK-3216 (patvirtinti pakeitimai 2011 m. lapkričio 29 d. ministro įsakymas Nr. V-2282).

9.1.9. Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, patvirtinti 2007 m. kovo 29 d. ministro įsakymu Nr. ISAK-556 (patvirtinti pakeitimai 2009 m. balandžio 23 d. ministro įsakymu Nr. ISAK-817).

9.1.10. Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas, patvirtintas 2007 m. lapkričio 23 d. ministro įsakymu Nr. ISAK-2275.

9.1.11. Pareigybių, kurias atliekant darbas yra laikomas pedagoginiu, sąrašas, patvirtintas 2003 m. spalio 9 d. ministro įsakymu Nr. ISAK-1407 (patvirtinti pakeitimai 2016 m. rugsėjo 16 d. ministro įsakymas Nr. V-794).

9.2. Teisės aktų papildymus ar pakeitimus rengia Švietimo ir mokslo ministerija, atsižvelgia į šiuos susitarimus ir kitus naujausius teisės aktus.